

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”, uznanie za rezerwat przyrody obszarów następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Określa ono jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Równoległe ustawodawca poprzez art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody uczynił utworzenie tej formy ochrony przyrody celem publicznym, zastrzegając w ustępie 2 tego artykułu, że jej utworzenie bez zgody właściciela może nastąpić wyłącznie na gruntach Skarbu Państwa.

Rezerwat przyrody Brody Czerwińskie stanowią w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Płock. Inicjatorem objęcia ochroną tego miejsca oraz sporządzającym dokumentację przyrodniczą jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie. Rezerwat przyrody powstaje w porozumieniu z Nadleśnictwem Płock w ramach ogłoszonej przez Lasy Państwowe inicjatywy utworzenia 100 rezerwatów przyrody dla uczczenia jubileuszu 100-lecia powstania Lasów Państwowych.

Nazwa tego obszaru pochodzi od brodu jaki znajdował się w okolicach średniowiecznego Czerwińska nad Wisłą (XII w.). Miejscowość oddalona jest 3 km na zachód od granic rezerwatu przyrody. To tutaj w lipcu 1410 r. król Władysław Jagiełło przeprowadził się z wojskami polskimi w celu połączenia z oddziałami litewskimi i uderzenia na ziemię dobrzyńską, ziemi chełmińską i Pomezanie, kierując się na Malbork. Zagrożenie samego centrum państwa zakonnego miało zmusić Krzyżaków do stoczenia bitwy w otwartym polu, czego efektem była bitwa pod Grunwaldem. Most łyżwowy, po którym przeszły wojska polskie, zaprojektował i nadzorował jego budowę mistrz Jarosław. Replika konstrukcji mostu, składająca się z przęsła wspartego na łodziach i przęsła brzegowego z kobyleniami została uroczystie odsłonięta 26 czerwca 2010 r., w ramach czerwińskich obchodów sześćsetlecia bitwy grunwaldzkiej.

Rezerwat przyrody Brody Czerwińskie stanowi obszar następujących wydzieleń leśnych Nadleśnictwa Płock leśnictwa Brody: 289, c, d, f, i, g, h, m, 290a, b, d, f, 291a, b, c, 292a, b, c. Jego granica jest przeważnie czytelna w terenie. Od strony południowej wyznacza ją rzeka Wisła, od wschodu biegnie ona wzdłuż nowo usypanego wału przeciwpowodziowego i po linii lasu, następnie wzdłuż drogi, przy której zlokalizowane są posesje miejscowości Wilkówiec. Granica północna w terenie biegnie po linii lasu – do projektowanego rezerwatu od tej strony przylegają bezpośrednio pola uprawne oraz plantacje owoców. Od strony zachodniej granica jest najmniej czytelna, ponieważ przebiega drogą leśną po granicy wydzieleń aż do drogi gruntowej prowadzącej z miejscowości Wilkówiec do miejscowości Zdziarka.

Ochroną zostaje objęty zwarty, stosunkowo duży, bo około 70 ha kompleks, stanowiący w dużej części ponad 130-letnie drzewostany liściaste, z dominacją dębu szypułkowego. Porastając dolinę Wisły lasy te stanowią wraz z nią niezakłócony antropogenicznie układ przestrzenny od rzeki, poprzez zbocza doliny, aż do wysoczyzny. Jest to obszar urozmaicony pod względem krajobrazowym, gdzie dominują trzy typy krajobrazu. Pierwszy z nich reprezentuje powstałe w wyniku podcinania brzegów skarpy oraz erozji bocznej dno doliny rzecznej, w obrębie którego znajduje się taras nadzalewowy niższy oraz krawędź erozyjna z tarasem zalewowym. Drugi typ krajobrazu to poprzecinana wąwozami skarpa doliny Wisły. Wąwozy powstały wskutek erozyjnej działalności wód lodowcowych odprowadzających je z obszaru Wysoczyzny Płońskiej w okresie zlodowacenia Bałtyckiego. Proces ten w postaci erozji dennej ma miejsce również dzisiaj. Trzecim typem krajobrazu jest fragment wysoczyzny polodowcowej stanowiącej równinę morenową zlodowacenia środkowopolskiego, urozmaiconą niewysokimi wzgórzami kemowymi i morenowymi. Rezerwat przyrody Brody Czerwińskie stanowi swojego rodzaju wyspę leśną, położoną w krajobrazie głównie rolniczym na krawędzi doliny Wisły i jej podnóża.

Obszar rezerwatu przyrody Brody Czerwińskie będzie miał istotne znaczenie w systemie ochrony przyrody zarówno województwa mazowieckiego, jak również krajowego. Swym zasięgiem obejmuje on bowiem siedliska przyrodnicze Natura 2000 reprezentowane tu przez dobrze zachowane lasy łąkowe i łągi wiązowo-jesionowe. Stanowią one blisko 93 % powierzchni całego rezerwatu przyrody. Szczególnie cennymi są fitocenozy łągu występujące najbliżej rzeki. Siedlisko to dzięki właściwemu uwodnieniu wyróżnia się zgodnym i dużym bogactwem gatunkowym. W obliczu zachodzących zmian klimatycznych, długich okresów suszy i związanym z tym brakiem okresowych zalewów jest to argument przemawiający

za objęciem ochroną tych cennych fitocenoz. Na uwagę zasługuje tu także występowanie klonu polnego, który naturalnie i obficie odnawiając się wchodzi w skład drzewostanu. Niewielka ilość martwego drewna świadczy, że przeszło 100-letnie drzewostanu nadal są w dobrej kondycji zdrowotnej. Również o dobrej kondycji siedlisk przyrodniczych rezerwatu przyrody może świadczyć znikomy udział obcych gatunków inwazyjnych. W obrębie wysoczyzny skarpy występuje fragment siedliska składem gatunkowym, strukturą pionową i przestrzenną roślinności nawiązuje do ciepłolubnych postaci grądu, tzw. grądów miodownikowych. W drzewostanie gatunkiem panującym jest dąb szypułkowy, podszyt cechuje natomiast niewielkie zwarcie. Występujące w warstwie zielnej gatunki, takie jak bukwnica pospolita, konwalia majowa czy też ciemiężyk białokwiatowy, wskazują na obecność ciepłolubnych siedlisk, o charakterze świetlistej dąbrowy.

Stosunkowo duże zróżnicowanie zarówno siedlisk jak i gatunków roślin daje możliwość obserwacji naturalnie kształtowanego układu przestrzennego od wilgotnych siedlisk położonych najbliżej Wisły aż do siedlisk świeżych leżących na zboczu doliny i wysoczyźnie.

Kolejnym elementem sprawiającym, że rezerwat przyrody Brody Czerwińskie spełnia wymagania stawiane tej formie ochrony przyrody są tworzące go drzewostany. Cechuje je wysoki stopień naturalności, kształtowany naturalnymi procesami dynamiki wód rzeki Wisły, funkcjonującymi w niezakłóconym układzie rzeka – las. Mamy tutaj bowiem do czynienia z drzewostanem 120-175 letnim budowanym przez dąb szypułkowy, lipę drobnolistną, jesioną wyniosłego, lokalnie przez sosnę zwyczajną a w niższych partiach wiąz szypułkowy i klon polny. Można również stwierdzić, że stopniowo słabnąca kondycja najstarszych egzemplarzy drzew będzie sprzyjała rozwojowi chronionych gatunków owadów czy też grzybów, dzięki czemu różnorodność przyrodnicza tego miejsca będzie stale się wzbogacała.

Drzewostany rezerwatu przyrody nie były użytkowane gospodarczo przez Nadleśnictwo Płock, za wyjątkiem jednego wydzielenia gdzie 44 lata temu wykonano rębnie i posadzono młode pokolenie dębów. Dzięki pozostawieniu tego obszaru procesom naturalnym będziemy mieli możliwość obserwacji zachodzącego w wiekowych drzewostanach wydzielania się przestojów starych drzew oraz dokonywanych w jego efekcie zmian w siedliskach przyrodniczych. Egzemplarze drzew, które wydzieliły się z drzewostanu pozostaną bowiem na powierzchni jako zasoby martwego drewna.

W zasięgu rezerwatu przyrody Brody Czerwińskie stwierdzono występowanie 142 gatunków roślin naczyniowych oraz 20 gatunków roślin zarodnikowych. Spośród gatunków roślin naczyniowych ochronie podlega podkolan biały, tworzący tu populację wyspową. Co istotne, zinwentaryzowane osobniki nie noszą śladów uszkodzeń. Z 20 gatunków roślin zarodnikowych aż 6 podlega ochronie. Są to przeważnie mchy charakterystyczne dla zespołów *Tilio-Carpinetum* i *Ficario-Ulmetum*. W zasięgu rezerwatu przyrody stwierdzono występowanie 35 gatunków grzybów, z czego ochronie podlega jeden - ozorek dębowy.

W zasięgu rezerwatu przyrody Brody Czerwińskie stwierdzono występowanie łącznie 33 gatunków zwierząt, kręgowców i bezkręgowców podlegających ochronie. Fauna kręgowców liczy 38 gatunków, w tym 2 gatunki płazów, 2 gatunki gadów, 26 gatunków ptaków i 8 gatunków ssaków.

Podsumowując należy stwierdzić, że rezerwat przyrody Brody Czerwińskie jest bez wątpienia obiektem przyrodniczo cennym. Świadczą o tym bogate zasoby gatunków roślin i zwierząt jak również siedlisk przyrodniczych. Ponadto, jego mocną stroną stanowi położenie z dala od ruchliwych szlaków komunikacyjnych i większych miejscowości. Ze względu na znaczne różnice w wysokości terenu w jego pobliżu brak jest infrastruktury technicznej. Biorąc pod uwagę ewentualną presję antropogeniczną, obszar rezerwatu przyrody charakteryzuje się niewielką atrakcyjnością turystyczną i rekreacyjną. Brak jest ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, a sam w sobie obejmuje w dużej części lasy łąkowe, które ze względu na swój charakter nie stanowią dogodnego miejsca spacerów - siedliska są żyzne, przeważnie trudnodostępne, ze względu na gęsty podszyt i zwartą warstwę zielną.

Malownicze położenie miejscowości Zdziarka i Wilkówiec sąsiadujących z rezerwatem przyrody Brody Czerwińskie oraz bliskość Wisły to niewątpliwie atuty terenu, które w przyszłości mogą zachęcać do rozwoju zabudowy lotniskowej. To z kolei może oddziaływać negatywnie na przedmioty ochrony rezerwatu. Dlatego proponuje się wyznaczenie otuliny. Ustanowienie otuliny rezerwatu przyrody związane jest również z planem ochrony, jaki będzie w przyszłości opracowywany dla tego obiektu.

W świetle obowiązującego prawa powinno unikać się uchwalania planu ochrony rezerwatu przyrody bez utworzenia dla niego otuliny. Zgodnie bowiem z art. 13 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody projekty aktów prawnych z zakresu zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej rezerwatu przyrody

i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody. Powyższe oznacza, że jedynie uznanie za rezerwat przyrody, bądź wyznaczenie otuliny rezerwatu daje gwarancję na kontrolę dokonywanych w tym obszarze zmian w dokumentach planistycznych. W celu realnej kontroli nad zagospodarowaniem terenu wokół rezerwatu przyrody, a którego właściwe zagospodarowanie jest kluczowe dla utrzymania jego celu ochrony, należy wyznaczyć otulinę. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie przy definiowaniu zasięgu otuliny uwzględnił zagrożenia zewnętrzne, jakie dla rezerwatu przyrody Brody Czerwińskie zostały zdiagnozowane w ramach sporządzania dokumentacji przyrodniczej na potrzeby jego uznania. Ponadto można wskazać, że rezerwat przyrody leży w zasięgu obszarów Natura 2000 Kampinoska Dolina Wisły PLH140029 oraz Dolina Środkowej Wisły PLB140004. Utworzona otulina rezerwatu przyrody wpłynie więc również pozytywnie na stan ochrony obszaru Natura 2000.

Obszar rezerwatu przyrody obejmuje powierzchni 71,14 ha, obliczoną w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy, za pomocą oprogramowania QGIS 3.16.9.

Projekt zarządzenia został przesłany do zaopiniowania Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z dnia 02 grudnia 2024 r. znak DZP-WO.6200.113.2024.AB wniósł uwagę w zakresie publikatora ustawy prawo geodezyjne i kartograficzne. Zarządzenie poprawiono zgodnie z wniesioną uwagą.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie zasięgnął opinii Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w sprawie przedmiotowego rezerwatu przyrody.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego w trybie art. 56 ust.1 pkt 15 w związku z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190).

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. **Cel wprowadzenia zarządzenia.**

Celem wprowadzenia zarządzenia jest uznanie rezerwatu przyrody Brody Czerwińskie.
2. **Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.**

Zarządzenie będzie oddziaływało:

 - 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
 - 2) na właściciela rezerwatu;
 - 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty znajdujące się, lub które znajdują się w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.
3. **Konsultacje.**

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewódzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim.
4. **Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.**

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych skutków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa.
5. **Wpływ regulacji na rynek pracy.**

Zapisy w projekcie zarządzenia nie będą miały wpływu na rynek pracy.
6. **Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.**

Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w odniesieniu do granic obszaru.
7. **Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.**

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.
8. **Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.**

Zarządzenie swym zakresem obejmuje: obszary Natura 2000 Kampinoska Dolina Wisły PLH140029 ustanowiony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Kampinoska Dolina Wisły PLH140029 (Dz. U. poz. 2119) oraz Dolina Środkowej Wisły PLB140004 ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, które zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. poz. 133, z późn. zm.). Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.